

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

ra, alioqui majori damno prius occurrendum. *Priore*) Vid. Sylv. *restitutio* 6. § 5.

Restituendum, quantum acceptum est, nam restitutio ad æqualitatem reducit, S. Thom. *q. 62. art. 3.*

Statuta regionum, aut civitatum de ordine restitutionis, contra jus naturale non valent. P. N. *l. 4. c. n. 18.* ex Cajet.

Res.

Vide v. *Accusator.*

S.

Sabbatum.

Vide v. *Decalogus.*

Sacramentum.

Vide v. *Baptismus, Confirmatio, &c.*

Sacramentum est signum sacrum non solum significans, verum etiam infallibiliter efficiens rem sacram, sanctificantem homines.

Sacramentum non est ens rationis, quia vim habet efficiendi & significandi, etiam nullo cogitante intellectu, differtque sacramentum à sacramentalibus, quod illa suo modo præcise, & per se, & ex opere operato non conferant gratiam sacramentum vero ex sua natura infallibiliter producit gratiam in suscipiente, nisi ponatur obex. Differt adhuc sacramentum à sacrificio ut sic, quod sacrificium institutum sit ad indicandum divinam excellentiam, non vero ad sanctificantem. *tom. 1. de Sacramentis in genere, disp. 1. q. 1. punct. 1. n. 1. & seq.*

2. Tripliciter sacramentum dici potest signum, videlicet rememorative, ut passionis; demonstrative, ut gratiæ; & prognostice, ut gloriæ.

De ratione sacramenti est, ut sit signum, similitudine representans id quod significat. *ibid. n. 7. & 8.*

3. Sacramenta novæ legis septem esse docet Concilium Tridentinum; Baptismum scilicet, Confirmationem, Eucharisti-

charitatem, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium. Inter hæc ordine necessitatis primum locum tenet Baptismus, deinde Pœnitentia; ordine vero perfectionis, primus locus debetur Eucharistiæ, quia continet Christum veræ sanctitatis auctorem. In statu innocentiae non extiterunt sacramenta, iustitia originali tunc sufficienter præstante, quod sacramenta præstitissent; in statu verò naturæ fuerant aliqua sacramenta, sicuti & statu legis scriptæ, videlicet Circumcisio, Sacrificium, Agnus Paschalis, & alia; quæ erant propriè dicta sacramenta, licet difficiliora & imperfectiora sacramentis novæ legis; nec conferebant gratiam ex opere operato, ut patet in Circumcisione. *Ibid. punct. 2. num. 1. & 3. & punct. 3. n. 2. 7. & 9.*

4. Sacramenta non sunt absolute & ex natura rei necessaria ad salutem, quia Deus potuisset alia media ad nostram salutem instituere; supposita tamen Christi institutione sunt necessaria, saltem aliqua, necessitate medi ad salutem, & similiter necessaria necessitate præcepti. *Ibid. punct. 4. num. 2. & seq.*

5. Omnia sacramenta novæ legis constant materia & forma; vel, ut alii loquuntur, rebus & verbis; verbis ut forma, rebus ut materia *Ibid. q. 2. punct. 1. num. 3.*

6. Materia sacramentorum duplex est, proxima scilicet & remota, v. g. in sacramento Baptismi materia remota est aqua, proxima verò ablutio, ut patebit ex dicendis propriis locis, Sacramentorum materia ita determinata est à Christo Domino, ut ab Ecclesia mutari aut variari non possit; ne quidem in ipso sacramento matrimonii formaliter & propriè. Et sicut est determinata materia sacramentorum, ita etiam est determinata forma seu verba; ita ut si verba formaliter seu substantialiter variantur, sacramenta subsistere non possint. Neque loco verborum formæ, possunt adhiberi natus, aut signa, aut scriptura, cum Christus pro forma sacramentorum instituerit verba, excepto matrimonio, in quo præscripsit id quod requiritur ad humanum contractum, qui celebrari potest iis nuptibus & signis, quibus contrahentium consensus & animus sufficienter manifestatur. *Ibid. n. 6. 7. 11. & seq.*

7. Prædictis adde, non solum peccare eum qui utitur in sacramentis conficiendis forma dubia; verum etiam, qui utitur forma certa, sed ei aliquid addit vel detrahit; facit enim contra ritum Ecclesiæ in re gravi. *Ibid. num. 32. & 34.*

8. Adde denique iterandam esse formam, seu Sacramentum

iterum esse administrandum, quoties quis advertit se in forma defecisse, aut non rectè protulisse, modo non sit necessitas conficiendi & suscipiendi Sacramentum. *ibid. n. 35.*

9. Res & verba, seu materia & forma, non solum sunt partes intrinsecæ Sacramentorum novæ legis, sed etiam sunt de essentia; tribus enim perficiuntur Sacramenta: rebus, ut materia; verbis, ut forma; cum intentione ministri, ut habet Concilium Florentinum, *in decreto unionis*. Ad validitatem Sacramenti ubique terrarum sufficit eadem materia & forma in singulis Sacramentis, quæ forma tota & integra proferenda est ab uno & eodem ministro, *ibid. punct. 2. num. 3. & punct. 3. n. 1. & punct. 4. n. 1.*

10. Omnia Sacramenta fuisse à Christo instituta per potestatem excellentiæ, patet ex definitione Trident. *sess. 7. can. 7.* quam potestatem instituendi Sacramenta potuit communicare Apostolis, vel Ecclesiæ, quod tamen non fecit; tum ne plura essent capita in Ecclesia, tum ne homines ponerent spem suam in hominibus *ibid. q. 3. punct. 1. num. 5. & seq.*

11. Quod ad causam ministerialem Sacramentorum attinet, solum homo de potentia Dei ordinaria, est minister necessarius & sufficiens, quamvis Angeli ex divina dispensatione possint esse ministri Sacramentorum, ipsique dæmones de potentia Dei absoluta possint in assumpto corpore valide baptizare de mandato Dei. *ibid. num. 8. & seq.*

12. Quæ verò conditiones requiruntur in ministro Sacramentorum, patet ex dictis de singulis Sacramentis; nunc sufficiat dicere, ad validè conficiendum Sacramentum requiri necessario in ministro intentionem faciendi quod intendit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Per intentionem, intellige virtuales, non autem habituales, quæ non sufficit, sicut nec habitualis attentio; sed est necessaria virtualis, aut actualis. *ibid. punct. 2. §. 3. num. 5. 8. & 11.*

13. Nec refert, quod intentio sit conditionata: Sacramentum enim administratum sub conditione de præsentem, vel de præterito, validum est, si res ita sit sicut exprimitur in conditione: secus dicendum de Sacramento sub conditione de futuro administrato, quod non est validum, excepto matrimonio, de quo suo loco. *ibid. num. 18. & 19.*

14. Omnia Sacramenta novæ legis conferunt gratiam ex opere operato, ut patet ex Trident. *sess. 7. can. 8. 9.* temperque gratia confertur ea suscipienti, nisi ponat obicem, id est, nisi

Sacramenta suscipiat sine dispositionibus debitis, aut cum peccato mortali actualiter tunc commissio; neque Sacramenta solum conferunt gratiam justificantem, verum etiam gratiam virtutum, seu donorum, & gratiam sacramentalem. *Ibid.*

4.4 punct. 1. n. 2. 5. & 6.

15. Baptismus & poenitentia ex sua institutione conferunt primam gratiam, id est, eam, quæ nullam aliam supponit in subiecto, reliqua verò Sacramenta instituta sunt ad augendam gratiam, & supponunt suscipientem constitutum in gratia, nec conferunt primam gratiam primario, & per se. *Ibid. punct. 1. num. 1.*

16. Dispositio requisita in suscipiente Sacramenta duplex est, una in intellectu, ut fides; altera in voluntate consistit, ut attritio; & qui recipiunt Sacramenta ejusdem speciei cum æquali dispositione, recipiunt æqualem gratiam: non nego tamen, quin Deus possit æqualiter disposito majorem gratiam conferre, sed talis excessus gratiæ non erit effectus Sacramenti, sed donum à Deo gratis & liberaliter datum. *Ibid. n. 4 & punct. 3 num. 1.*

17. Recipientes Sacramenta ejusdem rationis cum inæquali dispositione, inæqualem gratiam recipiunt, quæ inæqualitas gratiæ non causatur à meliori ministro, quia gratia non confertur ob meritum ministri, sed ob merita Christi, quæ non minuuntur ob indignitatem, & improbitatem ministri. *Ibid. punct. 3. n. 2. & punct. 4. n. 1.*

18. Gratia quæ confertur in sacramentis non est diversa essentialiter, sed est ejusdem speciei in omnibus sacramentis: verum tamen est gratiam sacramentorum esse diversam accidentaliter. *Ibid. punct. 5. n. 1.*

19. Difficultas est quomodo sacramenta conferant, vel producant gratiam, moraliterne scilicet, an physicè? Dicendum sacramenta non modo esse causam moralem instrumentalis gratiæ, verum etiam causam physicam verè producentem ipsam gratiam immediatè, non enim implicat, Deum uti creatura ad aliquid supernaturale, & ad faciendum id quod ipsa creatura viribus naturæ facere non potest, ut patet in Christi humanitate, quæ fuit instrumentum physicum efficiendi gratiam & miracula. *Ibid. punct. 6. n. 3.*

20. Quæres, quo tempore sacramenta conferant gratiam? Resp. quando sunt in esse completo sacramenti, v. g. Baptismus causat gratiam in eo instanti, in quo ablutio & prolatio

ver-

verborum gignit perfectum sensum, & sic de reliquis sacramentis *Ibid. punct. 7. n. 1. & seq.*

21. Secundarius sacramentorum (saltem horum, Baptismi scilicet, Confirmationis, & Ordinis) effectus est character, siue qualitas spiritualis animæ divinitus infusæ, qua homo redditur aptus ad sacramenta suscipienda, vel administranda, & ad alia divini cultus opera: quem characterem sacramenta veteris legis conferebant. *Ibid. q. 5. punct. 1. num. 2. & seq. punct. 2. n. 1.*

22. Character semel susceptus semper durat & permanet: unde fit, ut Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis non sint iterabilia. *Ibid. punct. 3. n. 4. & 5.*

23. Subjectum sacramentorum capax, nullum datur præter hominem in hac mortali vita degentem; qui non semper tam est capax omnium sacramentorum, ut patet in femina, quæ est incapax Ordinis, Hermaphrodito, & similibus. *Ibid. q. 6. punct. 1. num. 1. & 5.*

24. Angeli, utpote spirituales, sunt incapaces sacramenti, quod in rebus materialibus consistit; secus dicendum de beatis, qui de potentia Dei absoluta possunt recipere sacramentum, cum id non implicet contradictionem. *Ibid. n. 2. & 3.*

25. Mus comedens hostiam, aut equus hauriens aquam Baptismi, non dicuntur idcirco sacramenti capaces, cum non permanent ut sacramentum. *Ibid. num. 4.*

26. Præterea in homine adulto recipiente sacramenta, requiritur debita intentio (saltem habitualis) suscipiendi sacramentum, sicut & in ministro requiritur intentio conficiendi sacramenta. Hinc deducitur eum non recipere sacramentum, qui habuit voluntatem numquam recipiendi sacramenta, & postea illa suscepit in amentia, antequam alio modo revocaverit dictam voluntatem; aut qui sacramentum accepit cum intentione neutrali, ut patet ex dictis, verb. *Baptismus. Ibid. punct. 2. num. 1. 5. & 7.*

26. In pueris rationis usu carentibus, non requiritur intentio sacramentorum, cum non possint actum voluntatis elicere. *Ibid. num. 2.*

28. Præter intentionem in adulto recipiente sacramenta, requiritur talis dispositio, qua recipiens sacramentum ita disponatur, ut sit capax saltem principalis effectus, seu gratiæ. *Ibid. n. 10.*

29. Qui accepit aliquod sacramentum cum fictione

quia deficit intentio) sublata illa fictione, & mutata voluntate non recipit effectum; secus dicendum de eo, qui recipit poenitentiae sacramentum, praetermissa inculpabiliter attritione, & dolore requisito ad fructum sacramenti, sublata enim fictione, id est, posita attritione, consequitur effectum sacramenti & gratiam respondentem sacramento praeterito. *Ibid. punct. 3. n. 2. 3. & 4.*

30. Non sunt administranda sacramenta peccatori publico indigne petenti, neque graviter suspecto de gravi crimine: secus dicendum de peccatore occulto, si petat publice, & repelli non possit sine scandalo & infamia. *Ibid. punct. 4. num. 2. & seq.*

31. Nomine *publici peccatoris*, intellige Histrionem, qui comedias turpes publice repraesentat; arcendus est enim a sacramentis, donec illam artem deserat. Idem dic de usurario publico & notorio: potest tamen Sacerdos peccatori publico, ob metum administrare sacramenta, neque potest huiusmodi peccatori hostiam non consecratam praebere. *Ibid. num. 7. 9. 14. & 15.*

32. Sicut non licet administrare sacramenta indigne petenti, ita neque recipere sacramenta extra necessitatem a ministro administrato in peccato gravi; in necessitate vero licitum est sacramenta petere a quocumque Sacerdote peccatore, neque tenetur qui vult recipere sacramenta ab aliquo Sacerdote, inquirere an Sacerdos sit probus, & ab ea administraturus sit in peccato. *Ibid. punct. 5. num. 1. 2. & 5.*

33. Sacramenta nec licite nec valide administrantur sine ritu essentiali; quandoquidem ritus essentialis consistat in materia, forma, & debita intentione ministri. Administrantur tamen valide, sed non licite, sine ritu accidentali, quos ritus accidentales variare, est peccatum mortale ex suo genere, quamvis levitas materiae possit a mortali excusare. *Ibid. q. ult. punct. unic. num. 1. & seq.*

A D D I T I O.

Quæres: Sithe necessaria fides in ministerio sacramentorum. Resp. Non esse necessariam. 1. Quia i. a definitum est in Concilio Nicæno I. teste Aug. & Hieron. Ratio: Quia minister nihil facit in sacramento nisi virtute divina *Ioan. 1. Ipse est, qui baptizat in virtute spiritus*. E. auctoritas conferens sacramenta, data est in utilitatem aliorum. E. non debet auferri culpa alterius. Hæc Busæus.

Quæ-

Quæres: An sit necessaria intentio in ministro? Pro intelligentia nota duplicem esse intentionem, unam faciendi tantum actum externum sacramenti, ut abluendi puerum aqua, alteram faciendi præterea quod facit Ecclesia, & Christus instituit. Catharin. in opusc. de intention. mix. putat priorem intentionem, tantum esse necessariam, & hanc Palud. putat esse probabilior. Sed contraria sententia est communis Doct. utramque esse necessariam, quod jam est de fide. Prob. 1. Quia Concil. Trident. sess. 7. can. 11. expresse definit, requiri intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. 2. quia minister sacramenti est agens liberum, & ratione præditum: at de ratione agentis liberi est, ut prævia intentione operetur. 3. verba illa sacramenti possunt variè significare, v. g. ego te baptizo, id est abluo, ut refrigerationem, humectationem, purgationem à fordibus. E. intentione ministri debent determinari ad significandam purgationem à peccatis. Hæc Busæus.

Quæres: An in ministro necessaria sit probitas, ut conficiat sacramentum. Olim Donatistæ negabant, posse peccatores conficere sacramentum. Apostolici, verò, Albigenses, & Waldenses negarunt etiam occultos peccatores conficere posse sacramentum. Verum de fide certum est, non esse necessariam probitatem. Et probatur. Quia Judas licet peccator & reprobus, tamen verè baptizabat, teste Aug. 5. tract. in Ioan. 2. Quia minister sacramentorum non operatur virtute propria, sed ut instrumentum, virtute aliena Dei & Christi, ergo ejus malitia non potest impedire effectum sacramenti. 3. Probatur similibus, quibus utitur Aug. ut aquæ, quæ æquè pura per lapideum quam argenteum canalem derivatur: boni seminis, quod æquè sordidis ac puris manibus plantatur. Hinc sequitur, etiam excommunicatos, schismaticos, apostatas, vera conferre & conficere sacramenta, si sunt Episcopi, vel Sacerdotes, excepto uno pœnitentiæ sacramento, quia hoc requirit jurisdictionem, quæ per excommunicationem ei est sublata. Busæus.

Quæres: An liceat accipere sacramenta à ministris malis. Pro solutione nota, ministros dupliciter se posse habere, 1. ut sunt parochi, vel prælati proprii, qui tenentur suis subditis ministrare sacramenta; vel ut non sunt tales, sed tantum simpliciter sacerdotes. 2. ut sint ad ea administranda parati, vel non. Respond. ergo 1. A ministro malo parato ad administrandum sacramentum, licitum esse illud accipere, siue sit extrema necessitas, siue non. Ita habetur 13. q. 8. in c. suscitantis. Et 1. q. 1. can.

can. per *Esaiam*, & ex *Concil. Constant. sess. 10. Resp. 2.* ministrum malum si sit parochus, etiam imparatum posse induci ad administrandum sacramentum, ut Cajet. & alii docent. Respond. 3. In extrema necessitate posse etiam induci ministrum non parochum, maximè autem in Baptismo, & confessione. Pater, quia in extrema necessitate non est verisimile, Deum nos obligasse ad Parochum. Hinc sequitur tandem, mortaliter peccari, quando quis extra necessitatem inducit ministrum non parochum, ad sacramenta administranda.

Quæres: An liceat sacramenta accipere à concubinariis ministris, vel officium Missæ ab iis dictum audire. Pro intelligentia nota ex S. Thom. in 4. d. 13 q. 1. art. ult. & quodlib. 11. a. 2. Concubinarius sacerdotem vel esse occultum, vel notorium. Et rursum, notorium posse esse tribus modis, ut indicatur c. *quasitum, de cohob. cler. & mul.* 1. sententia iudicis Ecclesiastici, 2. spontanea criminis confessione: & utraque notorietas dicitur juris. 3. evidentia facti, quæ nulla tergiversatione celari potest. Nota 2. Omnes DD. convenire, quando sacerdos nullo istorum modorum est notorius, etsi aliquis sit rumor & fama, non peccare, qui ab eo divina officia audiunt, vel sacramenta etiam extra necessitatem suscipiunt, ut habetur c. *vestra, & c. quasitum, l. c.* Deinde certum est, si sit notorius vel sententia iudicis, vel confessione propria in iudicio, non posse ab eo suscipi sacramenta, vel divina officia audiri. Id enim prohibetur in c. *nullus d. 32. & c. præter hoc d. 32. & in c. vestrum. & c. sus nos. tit. de cohob.* Et ratio est, quia eo ipso non toleratur ab Ecclesia, sed ut omnes fere dicunt, sunt suspensi. Ita S. Thom. l. c. Dubium autem est, an liceat suscipere sacramenta à concubinario notorio, evidentia facti. Hugo, Archid. Landolph & alii, volunt requiri monitionem Episcopi, seu prælati. Contrarium sequitur Raymund. Joan. Andr. Ostiens. Anton. de Butt. Panorm. in cap. *vestra*, & D. Thom. l. c. non requiri monitionem. Quam sententiam probabiliorem putant Ant. Tabien. Sylv. Fum. Rosell. Et ratio eorum est, quia in *can. iam cis*, nulla sit mentio monitionis. Addunt tamen Rosell. Tab. & Fum. c. 29. n. 29. eos, qui probabiliter ignorant legem humanam prohibentem, ne quis missam notorii concubinarii audiat, non peccare, quia ignorantia probabilis iuris excusatur. *q. 2. de const.* Hæc Busæus.

ADDI-